

**НАСТАВНО-НАУЧНОМ ВЕЋУ
ПРАВНОГ ФАКУЛТЕТА УНИВЕРЗИТЕТА У БЕОГРАДУ**

Одлуком Наставно-научног већа Правног факултета Универзитета у Београду, донетом на седници од 28. марта 2016. године, одређени смо за чланове Комисије за преглед и оцену докторске дисертације кандидаткиње **мр Наташе Плавшић** под називом: „Заштита појединца пред Комитетом за људска права и пред Европским судом за људска права“. У том својству, Наставно-научном већу подносимо следећи

**РЕФЕРАТ
О ЗАВРШЕНОЈ ДОКТОРСКОЈ ДИСЕРТАЦИЈИ**

1. Основни подаци о кандидату и дисертацији

а) Подаци о кандидату

Кандидаткиња мр Наташа Плавшић рођена је 1978. године у Новом Пазару. Дипломирала је у јуну 2002. године на Правном факултету у Београду, где је у априлу 2009. године одбранила с одликом магистарски рад на тему „Протокол 14 уз Европску конвенцију за заштиту људских права и основних слобода“.

Била је запослена у Стручној служби Уставног суда од 2002. године, прво као приправник, по положеном правосудном испиту у фебруару 2005. године као стручни сарадник, након тога као виши стручни сарадник, а 2013. године је постављена на место саветника Уставног суда – руководилац Стручне службе за поступке по уставним жалбама и жалбама. У јануару 2016. године постављена је за д.ф. заступника Републике Србије пред Европским судом за људска права.

У јулу 2012. године је завршила дипломатски курс Дипломатске академије „Коча Поповић“ при Министарству спољних послова. У 2009. и 2011. години је боравила на тромесечном стручном усавршавању и пракси у Европском суду за људска права у Стразбуру.

Осим наведеног, мр Наташа Плавшић је похађала у земљи и иностранству стручне, специјализоване програме, летње школе и семинаре из области људских права, од којих су најзначајнији: Регионални напредни програм људских права и хуманитарног права на Раул Валенберг институту, Универзитета у Лунду у Шведској и Летња школа компаративног уставног права у Правног факултета у Тренту у Италији.

У октобру 2012. године поднела је Наставно-научном већу Правног факултета Универзитета у Београду молбу за одобрење израде докторске дисертације под називом „Заштита појединца пред Комитетом за људска права и пред Европским судом за људска права“, изабравши међународно-правну област. На седници од 29. јуна 2015. године Наставно-научно веће је одобрило израду докторске дисертације, а за коменторе су одређени проф. др Оливера Вучић и проф. др Бранко Ракић.

У свом досадашњем раду, кандидаткиња се бавила различитим темама међународног права, а објавила је следеће ауторске и коауторске радове:

- *Заштита права на суђење у разумном року пред Уставним судом - са посебним освртом на радне спорове*, Параграф, часопис број 6, 2012, стр. 12-17

- *Поступак по уставној жалби пред Уставним судом - са посебним освртом на Закон о изменама и допунама Закона о Уставном суду*, Параграф, часопис број 10, стр. 5-10

- *Individual Constitutional Complaint: Serbian model*, Comparing Constitutional Adjudication, A Summer School on Comparative Interpretation of European Constitutional Jurisprudence, 3rd Edition - 2008, University of Trento

- *Abstract and concrete control of constitutionality and legality: Serbian model*, Comparing Constitutional Adjudication, A Summer School on Comparative Interpretation of European Constitutional Jurisprudence, 3rd Edition - 2008, University of Trento

- *Судска заштита права на суђење у разумном року*, Д. Слијепчевић, Н. Плавшић, С. Стаменковски, Правни информатор, часопис број 1, 2015, стр. 3-19

- *Закон о раду и радни спорови у поступцима пред Уставним судом*, Д. Слијепчевић, Н. Плавшић, Зборник радова “Криза и обнова радног законодавства”, Глосаријум, 2014, стр. 25

б) Подаци о дисертацији

Докторска дисертација кандидаткиње Наташе Плавшић под називом: „Заштита појединца пред Комитетом за људска права и пред Европским судом за људска права“ има 422 стране, заједно са литературом и прилозима. Рад се састоји из четири главна дела, као и уводних и закључних разматрања. У првом делу дисертације изложен је историјат идеје и концепта људских права, њене еволуције и интернационализације. Посебан део посвећен је праву на појединачну представку, као и значају које непосредно обраћање међународним телима има за појединца. Други део дисертације посвећен је систему Уједињених нација и заштити које појединац остварује пред Комитетом за људска права. У оквиру овог дела најпре су у кратким цртама изложени основни инструменти о људским правима који су донети у оквиру Уједињених нација. Централни део ове целине посвећен је Међународном пакту о грађанским и политичким правима и систему заштите појединца који он установљава – Комитету за људска права. Тако је најпре детаљно приказана

садржина права и слобода које гарантује ПГПП, а затим су изложени основни подаци о Комитету за људска права, избору његових чланова и описане су функције и надлежности које Комитет за људска права има. Како успех појединца пред Комитетом за људска права зависи од услова и претпоставки за изјављивање појединачних представки, они су детаљно описани у овом делу, након чега је изложен и поступак по појединачним представкама, начин одлучивања и дејство одлука Комитета, као и њихово извршење. На крају овог дела указано је на неке од изазова са којима се данас суочава систем заштите права и слобода у оквиру Уједињених нација. Трећи део рада посвећен је систему Савета Европе и заштити појединца пред Европским судом за људска права. У оквиру ове целине најпре су, у кратким цртама, изложене друге конвенције о људским правима донете у оквиру Савета Европе, након чега је детаљно изложена садржина Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода, а посебно права и слобода које она јемчи. Централни део ове целине посвећен је Европском суду за људска права, описан је историјат и реформе кроз које је Европски суд прошао, организација Европског суда и његове надлежности. Посебно и детаљно су изложени услови и претпоставке за изјављивање појединачних представки, поступак по појединачним представкама, начин одлучивања Европског суда, дејство одлука и извршење одлука. На крају овог дела указано на неке од могућих праваца реформе овог система заштите појединца. У четвртном делу, анализом критеријума делотворности система заштите појединца пред Комитетом за људска права и пред Европским судом за људска права, дате су појединачне оцене оба система и указано на њихове предности и недостатке. Поређењем ова два конкурентна система, дат је и одговор на питање који систем појединцу пружа делотворнију заштиту гарантованих права и слобода.

2. Предмет и циљ дисертације

Предмет дисертације спада у област међународног права људских права. Дисертација се бави анализом система заштите коју појединац остварује пред Комитетом за људска права и система заштите коју појединац остварује пред Европским судом за људска права. Појединац се данас може, потпуно самостално и непосредно обратити појединачном представком једном од ова два међународна система заштите гарантованих права и слобода. Оба система заштите установљена су у складу са начелом супсидијарности и представљају допунске, корективне механизме заштите које појединци могу користити у случају да заштита гарантованих права и слобода изостане на националном нивоу. Тако и ПГПП и Европска конвенција предвиђају да су државе чланице обавезне да осигурају свим лицима у својој надлежности поштовање зајемчених права и слобода. Ово поштовање права и слобода за државу чланицу представља и обавезу да на

националном нивоу обезбеди и одговарајући, доступан и делотворан механизам заштите права и слобода гарантованих ПГПП и Европском конвенцијом. У случај да таква заштита изостане на националном нивоу, појединац има могућност да изјављивањем појединачне представке, коначну заштиту зајемчених права и слобода потражи пред Комитетом за људска права и пред Европским судом.

Да би појединачна представка била размотрена од стране Комитета за људска права или од стране Европског суда за људска права, потребно је да су претходно испуњени услови предвиђени Факултативним протоколом уз ПГПП, односно Европском конвенцијом. Један од ових услова је да се исто питање, односно истоветна представка, не разматра у поступку пред неким другим међународним органом, а што значи да постоји могућност да се ова два система заштите преклопе и међусобно ограниче, па чак и искључе.

У том смислу, дисертација нуди детаљну анализу оба система заштите, услова и претпоставки за изјављивање појединачних представки, поступка по појединачним представкама, начина одлучивања Комитета за људска права и Европског суда, дејства одлука које доносе, као и извршења одлука. С друге стране, анализира се ситуација када се овда два система заштите преклапају и када се међусобно искључују, након чега се, кроз појединачну и међусобну анализу делотворности ова два система заштите, указује на предности и недостатке и једног и другог система, а што је посебно важно како би се утврдило који систем појединцу пружа делотворнију заштиту гарантованих права и слобода.

Циљ дисертације укључује: а) анализу система заштите појединца пред Комитетом за људска права; б) анализу система заштите појединца пред Европским судом за људска права; в) утврђивање ситуације када се овда два система заштите преклапају и када се међусобно искључују; г) утврђивање предности и недостатака оба система заштите; д) међусобно упоређивање ова два конкурентна система, како би се дао одговор на питање који систем појединцу пружа делотворнију заштиту гарантованих права и слобода.

3. Основне хипотезе од којих се полазило у истраживању

Основне хипотезе на којима се заснива истраживање у овом раду су:

- 1) Да појединцу стоје на располагању два међународна система заштите гарантованих права и слобода, од којих је један универзални, а други регионални;
- 2) Да су и један и други систем заштите у пракси показали успешним и ефикасним;
- 3) Да и један и други систем могу појединцу пружити непосредну заштиту гарантованих права и слобода;

5) Да је листа права и слободе која је гарантована Међународним пактом о грађанским и политичким правима и Европском конвенцијом готово истоветна;

6) Да и један и други систем, као један од услова, предвиђају да се исто питање, односно истоветна представка, већ не разматра у поступку пред неким другим међународним органом;

7) Да постоји ситуација када се системи међусобно искључују и да су конкурентни.

Након Другог светског рата, доношењем првих међународних уговора о људским правима, идеја интернационализације људских права доживела је и своје нормирање. Поред међународног јемства права и слобода, успостављени су и први међународни системи и механизми заштите тих гарантованих права и слобода.

На универзалном нивоу, Међународним пактом о грађанским и политичким правима и протоклима уз ПГПП, установљен је механизам заштите права и слобода гарантованих ПГПП – Комитет за људска права.

На регионалном, европском нивоу, Европском конвенцијом за заштиту људских права и основних слобода такође је установљен механизам заштите права и слобода гарантованих Конвенцијом – Европски суд за људска права.

Оба система заштите установљена су у складу са начелом супсидијарности и представљају корективне механизме које појединци могу користити у случају да заштита гарантованих права и слобода изостане на националном нивоу. Оба система могу појединцу пружити непосредну заштиту гарантованих права и слобода, која су и у ПГПП и у Конвенцији гарантована у готово истом обиму.

Да би појединачна представка била размотрена од стране Комитета за људска права или од стране Европског суда за људска права, потребно је да су претходно испуњени услови предвиђени Факултативним протоколом уз ПГПП, односно Европском конвенцијом. Оба система, као један од услова за изјављивање појединачне представке предвиђају да се исто питање, односно истоветна представка, не разматра у поступку пред неким другим међународним органом.

У ситуацији када постоји могућност међусобног преклапања или чак и искључивања, оно што опредељује појединца у одлуци у ком систему да потражи заштиту повређеног права, јесте делотворност и ефикасност самог система.

У циљу потврде почетних хипотеза, истраживањем и анализом обухваћена су оба система заштите, са посебним освртом на услове за изјављивање појединачних представки, поступање по њима, на дејство одлука које доносе Комитет за људска права и Европски суд за људска права и њихово извршење, како би се утврдила делотворност сваког од система. Међусобна анализа оба система, посебно њихове делотворности, као и доступности нуди јасну слику и даје одговор на то којим систем у случају конкуренције даје појединцу веће шансе да успешно заштити своја повређена права и слободе.

4. Кратак опис садржаја дисертације

Поред увода и закључка, дисертација садржи четири главна одељка:

Део 1: Развој људских права

Одељак 2: Уједињене нације и Комитет за људска права

Одељак 3: Савет Европе и Комитет за људска права

Одељак 4: Делотворност система заштите појединца

У Првом одељку поставља се општи оквир истраживања и испитивања хипотеза, пре свега појам и тумачење појма људских права, историјат развоја људских права, еволуција и интернационализација.

Људска права се могу посматрати и њихова садржина одредити кроз описни, правни и филозофски приступ, а што указује да је природа људских права изузетно комплексна. За људска права данас се најчешће каже да су то „она права која људско биће има самим тим што је људско биће – дакле, независно од воље државе“. Реч је о природним, урођеним и неотуђивим правима које људско биће стиче и има самим својим постојањем, независно од државе и без државе, а које остварује у односима са другим људима, групама, као и државном влашћу, и то како у оквиру националног, тако и у оквиру међународног система.

Као и код њиховог дефинисања, и сам развој људских права се може посматрати из више углова. Људска права настала су као резултат дуге еволуције разних филозофских, социолошких, кулуролошких, политичких и правних идеја, као и посебног историјског контекста. Претече идеје о постојању људских права могу се наћи у античкој Грчкој и старом Риму, као и у хришћанским учењима у Средњем веку, али се обично као први писани документ који је садржао зачетке идеје о људским правима наводи Велика повеља слободе – Magna Charta Libertatum која је усвојена у Енглеској 1215. године. Посебан преображај и еволуцију у развоју људских права су током XVII и XVIII века извршиле теорије друштвеног уговора, теорије уставне демократије и школа природног права, на основу којих су људска права полако добила своје облике као политички, а касније и правни феномен. Под утицајем једног од облика теорије друштвеног уговора Томаса Хобса у Енглеској су током XVII века донете Petition of Rights, Habeas Corpus Act и Bill of Rights, којима су појединцима, у оквиру постојећег позитивног правног система Енглеске, призната нека права.

Након револуција које су се у XVIII веку догодиле готово истовремено европском и америчком континенту, усвојене су прве декларације – америчка Декларација о независности и француска Декларација о правима човека и грађанина, којима су људска права по први пут призната као неотуђива, природна и урођена.

Тиме је започет процес конституционализације и кодификације основних права кроз националне системе и других држава и дефинисан правни положај појединца према власти. Идеја о постојању и потреби за признањем, гарантовањем и заштитом основних права је током XIX и почетком XX века нашла место у уставима већине европских држава и тиме је концепт о основним људским правима и формално претворен у правну норму, а суштински у стандард који се остваривао кроз домаће правне системе.

Интернационализација људских права представља фазу у развоју људских права у којој је, у почетку, потреба регулисања права одређених лица и категорија постала тема међудржавних сусрета и састанака, али у којој људска права нису постојала као посебан део међународног права. Ова фаза је након Првог светског рата доживела признање и гарантовање одређених права ограниченом кругу лица, као и успостављање првог система међународне заштите мањина, а настављена је након Другог светског рата нормативним и институционалним признањем и заштитом људских права на међународном нивоу, у готово пуном капацитету.

До утемељења савременог концепта међународних људских права дошло је након Другог светског рата и масовних кршења људских права, када је сазрела идеја да основна права представљају вредност о којој се мора старати цела међународна заједница. На Конференцији у Сан Франциску, одржаној од 25. априла до 26. јуна 1945. године усвојена је Повеља Уједињених нација која је ступила на снагу 24. октобра исте године и којом је основана Организација Уједињених нација. Повеља не садржи јасно одређену одредбу о обавези поштовања и заштити људских права, већ говори о потстицању поштовања људских права и основних слобода за све без разлике расе, пола, језика или вере, односно о помагању у постизању свеопштег поштовања и заштиту људских права и основних слобода за све без разлике расе, пола, језика или вере. И поред овакве неодређености и упућивања на постојање људских права, неспорно је да је Повеља Уједињених нација представљала огроман допринос међународној афирмацији људских права.

Од усвајање Повеље Уједињених нација, однос власти према грађанима више није само унутрашња ствар државе која се не тиче међународне заједнице. Људска права постала су транснационално питање и вредност, чиме је створен и основ за успостављање институционалног система међународноправне заштите људских права, а што је започето усвајањем Универзалне декларације о људским правима, која представља први свеобухватни међународни документ о основним људским правима. Иако је усвојена као правно необавезујући документ који промовише људска права, она је временом у потпуности превазишла своју форму и постала основна компонента међународног обичајног права. Додатно, под утицајем Универзалне декларације о људским правима усвојени су Међународни пакт о грађанским и политичким правима и Европска конвенција о људским правима и основним слободама.

Уговорним обавезивањем држава на међународно признање људских права потврђен је процес интернационализације људских права и њихове кодификације у којем су се државе потписнице ових међународних уговора, али и других конвенција које се односе на поједина права, добровољно одрекле суверене власти признале и пристале на то да систем основних људских права има и живи, паралелно са националним, свој међународни живот. Истовремено, кроз поступак интернационализације постављен је нормативни и институционални стандард у погледу препознавања, признања, имплементације, обавезне примене и још важније заштите људских права на међународном нивоу – универзалном и регионалном. Тако су и на регионалном и на универзалном нивоу створени одговарајући механизми надзора над применом међународних конвенција, као и механизми заштите гарантованих људских права и слобода, од којих је за предмет дисертације свакако најзначајнији механизам заштите права и слобода који појединац остварује појединачном представком.

На крају првог одељка дефинише се у најопштенијем смислу право на појединачну представку, као међународним уговором признато право појединца (или групе) да непосредно, представком, затражи међународноправну заштиту због повреде или ускраћивања права и слобода гарантованих тим међународним уговором. *Conditio sine qua non* за овакву врсту међународноправне заштите гарантованих права је да је држава против које је изјављена појединачна представка, као држава чланица међународног уговора по коме се заштита права и тражи, дала пристанак на тако нешто, а којом је признала и надлежност одређеног међународног тела да расправља и одлучује о представкама појединаца изјављеним против ње.

Други део је посвећен систему заштите који појединац остварује у Уједињеним нацијама, а посебно пред Комитетом за људска права. У оквиру овог дела приказани су и други међународни уговори о људским правима усвојени у оквиру Уједињених нација и то: Међународни пакт о економским, социјалним и културним правима, Конвенција о укидању свих облика расне дискриминације, Конвенција о укидању свих облика дискриминације жена, Конвенција против мучења и других свирепих, нехуманих или понижавајућих казни или поступака, Међународна конвенција о заштити права свих радника миграната и чланова њихових породица, Конвенција о правима особа са инвалидитетом, Конвенција за заштиту свих лица од присилних нестанака и Конвенција о правима детета и механизми заштите који су установљени њима, а у циљу указивања на изазове у заштити људских права са којима се данас суочавају Уједињене нације.

Централа део посвећен је Међународном пакту о грађанским и политичким правима, правима и слободама који гарантује и механизму заштите који је установљен ПГПП, Комитету за људска права. Детаљна анализа садржине права и слобода које јемчи ПГПП употпуњена је општим коментарима и ставовима које је Комитет за људска права, кроз праксу, заузео у погледу сваког права и слободе

гарантоване ПГПП, а чиме се закључује *ratione materiae* домашај ПГПП и заштита коју појединац може остварити пред Комитетом за људска права.

Систем заштите појединца који је установљен ПГПП, Комитет за људска права, приказан је кроз основне функције и надлежности које има, а посебно је изложено поступање Комитета по појединачним представкама. Како успех појединца пред Комитетом за људска права зависи од испуњености услова и претпоставки за изјављивање појединачних представки, они су детаљно анализирани и то: круг лица који могу изјавити појединачну представку, услов исцрпности домаћих правних средстава, услов спојивости *ratione temporis*, *ratione materiae*, *ratione loci* и *ratione personae*, услов покрепљености доказама, непостојање рока за изјављивање представке, услов да представка не представља злоупотребу права на представку, а посебно је анализиран услов да се исто питање већ не разматра у поступку пред неким другим међународним органом за испитивање.

Анализом последњег услова утврђене су ситуације у којима поступак пред Европским судом поводом истоветне представке може искључити поступање Комитета за људска права или га ограничити на одређено време. Анализом поступања Комитета за људска права, одлучивања и дејства одлука, констатовано је да Комитет за људска права не доноси правно обавезујуће одлуке, након чега је анализиран начин на који се извршавају одлуке Комитета за људска права и механизми који се користе у циљу спровођења одлука Комитета за људска права, а како би се појединцу у потпуности отклониле штетне последице које су настале повредом гарантованог права и слобода. На крају је указано на неке од изазова са којима се данас суочава систем заштите људских права у оквиру Уједињених нација и реформе које се с тим у вези спороводе.

Трећи део посвећен је систему заштите који појединац остварује у оквиру Савета Европе, а посебно пред Европским судом за људска права. У оквиру овог дела приказани су и други међународни уговори о људским правима усвојени у оквиру Савета Европе и то Европска конвенција о спречавању мучења и нечовчних или понижавајућих казни и поступака и Ревидирана европска социјална повеља.

Централа део посвећен је Европској конвенцији за заштиту људских права и слобода и протоколима уз њу, правима и слободама које гарантује и механизму заштите који је установљен Конвенцијом, Европском суду за људска права. Детаљна анализа садржине права и слобода које јемчи Европска конвенција употпуњена је ставовима које је Европски суд, кроз праксу, заузео у погледу сваког права и слобода гарантоване Европском конвенцијом, а чиме се закључује *ratione materiae* домашај Европске конвенције и заштита која се може остварити пред Европским судом.

Систем заштите појединца који је установљен Европском конвенцијом, Европски суд за људска права, приказан је кроз историјат Европског суда и реформе кроз које је прошао до сада, његове основне функције и надлежности које има, а посебно је изложено поступање Европског суда по појединачним представкама.

Детаљно су анализирани услови и претпоставке за изјављивање појединачне представке и то: круг лица који могу изјавити појединачну представку, услов исцрпности домаћих правних средстава, рок за изјављивање представке, услов спојивости *ratione temporis*, *ratione materiae*, *ratione loci* и *ratione personae*, услов очигледне основаности представке, услов да представка не представља злоупотребу права на представку, услов да подносилац није претрпео значајну штету, као и да представка није у суштини истоветна са представком коју је Европски суд већ разматрао, или која је већ поднета некој другој међународној инстанци, а која не садржи нове релевантне чињенице.

Анализом последњег услова утврђене су ситуације у којима поступак пред Комитетом за људска права поводом истоветне представке може искључити поступање Европског суда за људска права или га ограничити. Анализом поступка Европског суда по појединачним представкама, као и анализом начина одлучивања и дејства одлука које Европски суд доноси, констатовано је да Европски суд доноси правно обавезујуће одлуке. Анализа начина на који Комитет министара надзире извршење одлука Европског суда од стране држава чланица показала је да је у питању правно обавезујући механизам надора. На крају овог дела указано на неке од изазова са којима се данас суочава конвенцијски систем заштите људских права и реформе које се с тим у вези спороводе.

У четвртм делу, из напред анализираних претпоставки и услова за изјављивање појединачних представки Комитету за људска права и Европском суду, констатована је могућност да се ова два система могу преклопити и међусобно искључити.

Кроз упоредну анализу ова два система заштите појединца, у овом делу утврђено је које су то ситуације. Европски суд за окончане предмете пред Комитетом примењује начело *res iudicata*, док за предмете који су у току пред Комитетом примењује начело забране међународноправне литиспенденције. Изузетак од оваквог поступања Европског суда је ситуација када је у појединачној представци упућеној Европском суду подносилац навео нове чињенице које би могле бити релевантне за одлучивање, а које није износио у представци изјављеној Комитету за људска права. Стога, уколико се појединац одлучи да се, истовремено или након окончаног поступка пред Комитетом за људска права, са истоветном представком обрати Европском суду, по правилу, таква представка ће бити одбачена.

Утврђено је да Комитет за људска права у овој ситуацији поступа нешто другачије. Комитет, као и Европски суд, применом начела забране међународноправне литиспенденције, неће узети у разматрање истоветну појединачну представку, ако је поступак пред Европским судом у току. Но, чак и тада, Комитет може узети представку у разматрање, под условом да подносилац докаже да је поступак пред Европским судом продужен преко разумног рока. Утврђено је да, за разлику од Европског суда, Комитет за људска права неће

одбацили појединачну представку ако се подносилац обратио Комитету за људска права након што је окончан поступак пред Европским судом, већ може да разматра појединачну представку након што је, поводом такве истоветне појединачне представке, већ решено пред Европским судом.

У овом делу је указано да је велики број држава које су Високе стране уговорнице Европске конвенције ставиле су резерву на овај услов, како би избегле ситуацију да се након окончања поступка пред Европским судом, поводом истог случаја, изјашњава и Комитет за људска права. Посебно је одговорно на питање дејства тих резерви у односу на то како је окончан поступак пред Европским судом и када оваква врста резерве не би требало да буде сметња да Комитет за људска права размотри могућност да расправља о истоветној појединачној представи након што је таква представка одбачена од стране Европског суда. Констатовано је да појединцима који су против европских држава које нису ставиле резерву на овај услов прихватљивости, међу којима је и Србија, неуспешно окончали поступак пред Европским судом, стоји на располагању могућност да се, након тако неуспешно окончаног поступка пред Европским судом, истом представком јаве Комитету. Приказан је и случај из праксе када је након одбачене појединачне представке од стране Европског суда за људска права, поводом истоветне представке Комитет за људска права утврдио повреду права из ПГПП.

У ситуацији када постоји могућност међусобног преклапања или чак и искључивања ова два система, оно што опредељује појединца у одлуци у ком систему да потражи заштиту повређеног права, јесте делотворност самог система. У одређењу шта међународно правни систем заштите права и слобода појединца који се остварује пред Комитетом за људска права и пред Европским судом чини делотворним, пошло се од стандарда који су установљени од стране тих самих система, а који се односе на делотворност националних система заштите права и слобода. Доступност система заштите права и слобода је један од критеријума за који је оцењено да утиче на делотворност самог система, а који подразумева не само доступност у теорији, већ и у пракси. Други критеријум за делотворност, а који је цењен у овом делу, је да је у питању систем који може да пружи разумне изгледе за успех подносиоца и да му обезбеди у потпуности заштиту повређеног права и слободе, а која се пре свега огледа у престанку даље повреде гарантованих права и слобода, као и у отклањању последица насталих због повреде.

Поређењем ова два конкурентна система, дат је и одговор на питање који систем појединцу пружа делотворнију заштиту гарантованих права и слобода.

5. Остварени резултати и научни допринос дисертације

Тема дисертације обухвата области међународног права људских права. Истраживањем је потврђено да је делотворност система заштите појединца који се

остварује пред Европским судом неспорна и потпуна и да појединцу пружа делотворнију заштиту до система заштите који нуди Комитет за људска права. Истраживањем је потврђено да конвенцијски систем може у потпуности појединцу да обезбеди заштиту повређеног права и слобода и отклони све штетне последице настале због повреде, а што, пре свега, произлази из обавезности пресуда које доноси Европски суд за људска права и делотворног механизма надзора над извршењем пресуда Европског суда.

У истраживању је потврђено да, за разлику од Европског суда, заштита коју појединцу пружа Комитет за људска права није у потпуности делотворна, пре свега, из разлога што Комитет не доноси правно обавезујуће одлуке, нити има правно обавезујући систем праћења спровођења одлука Комитета за људска права. Потпуна делотворност система заштите појединца пред Комитетом за људска права, у коначној оцени, зависи од воље саме одговорне државе чланице. Закључено је да докле год се одлуке Комитета за људска права не учине правно обавезујућим, заштита права којој појединац тежи, и коначно делотворност система заштите у оквиру Комитета за људска права, зависиће од воља самих држава чланица ПГПП.

Како је заштита коју појединац може остварити пред Европским судом делотворнија од оне коју може остварити пред Комитетом за људска права, приликом избора система заштите, појединац не би ни требао да има било какву дилему. Закључено је да појединац може након неуспешно окончаног поступка пред Европским судом, изјавити појединачну представку Комитету за људска права. Таква могућност му увек стоји на располагању против држава које нису ставиле резерву на Факултативни протокол уз ПГПП, а ограничена је у односу на државе које су такву резерву ставиле. Додатно му у томе помаже и чињеница да не постоји прописан рок у коме се изјављују представке Комитету за људска права, те докле год не прође неразумно и неоправдано дуго времена, појединац и даље има могућност да заштиту својих права и слобода непосредно оствари пред Комитетом за људска права.

Изабраном темом дат је одговор на питање који од два конкурентна система пружа појединцу делотворнију заштиту гарантованих права и слобода. Рад може бити од значаја и теоретичарима и практичарима, будући да су описани услови за изјављивање појединачних представки Комитету за људска права и Европском суду, поступак по њима, одлучивање, дејство одлука и њихово извршење.

6. Закључак

На основу свега наведеног, Комисија има посебно задовољство и част да констатује да докторска дисертација кандидаткиње мр Наташе Плавшић под насловом: „Заштита појединца пред Комитетом за људска права и пред Европским судом за људска права“, представља самостално и оригинално научно дело и да су се стекли услови за њену јавну одбрану. Комисија је, стога, слободна да предложи

Наставно-научном већу Правног факултета Универзитета у Београду да прихвати позитивну оцену предметне докторске дисертације и одреди комисију за њену јавну одбрану.

У Београду,
24. маја 2016. године

ЧЛАНОВИ КОМИСИЈЕ

Др Оливера Вучић, редовни професор
Правног факултета Универзитета у
Београду

Др Бранко Ракић, редовни професор
Правног факултета Универзитета у
Београду

Др Родољуб Етински, редовни професор
Правног факултета Универзитета у Новом
Саду